

1. Национални научни приоритети

Цел:

Дефиниране на ограничен брой национални относително стабилни във времето приоритетни научни области и концентриране на финансови и организационни ресурси в тях

Индикатори:

- Определени общонационални приоритетни научни области;
- Процент на публичните средства, вложени в приоритетните научни области;
- Разработени от Съвета за научни изследвания и иновации⁶ програми за насърчаване на изследванията в приоритетните научни области;
- Брой изградени съвременни научни инфраструктури в приоритетните научни области;
- Брой спечелени проекти по европейски програми, свързани с националните приоритетни научни области, и обем на привлечените средства по тях.

Определянето на приоритетни научни области има ключово значение за развитието на научните изследвания и иновациите. То ще позволи концентриране на ресурсите, засилване на ефективността на научноизследователската и иновационната дейност и създаване на условия за постигане на по-значими научни резултати. По този начин ще се постигне и устойчиво развитие на научната дейност, което е невъзможно при чести промени в насоките на изследвания, свързано и със съответно пренасочване на средства. Определянето на стабилни във времето приоритети и съсредоточаването на ресурси в тези направления ще позволи да бъдат увеличени инвестициите в модерна инфраструктура и уникално научно оборудване и да бъдат привлечени учени с необходимата квалификация и мотивация за развитие на качествени научни изследвания. То ще разшири възможностите за интегриране на българската наука в Европейското научноизследователско пространство.

⁶ Статутът и функциите на Съвета за научни изследвания и иновации са обосновани при разглеждане на мерките, насочени към увеличаване на средствата за научни изследвания и иновации и въвеждане на модел на финансиране, стимулиращ конкуренцията и развитието.

Дефинирането на тези приоритети става при използване на комбиниран подход, като се отчитат:

- перспективите пред социално-икономическото развитие на страната – при анализиране на световните тенденции и процеси и вземане предвид ролята на науката като двигател на икономическия растеж и средство за намиране на решения на глобалните предизвикателства;
- научните приоритети на ЕС – с оглед постигане на по-добра интеграция и по-пълноценно използване на инструментите на Европейската общност в областта на научните изследвания;
- наличието на традиции и необходима „критична маса” като инфраструктура, материална база и човешки потенциал;
- необходимостта да се насърчават приложни изследвания – с оглед отговаряне на потребностите на бизнеса.
- наличието на повишено търсене на научните резултати от отделни отрасли на икономиката.

На тази основа биха могли да бъдат обособени три групи приоритетни научни области. От една страна, това са научни области със силен иновационен потенциал, които могат да повлияят значително за икономическото развитие на България, и съответстват на световните и европейските тенденции. Към тях, без да са подредени по значимост, се отнасят:

• Биотехнологии, храни и здраве• Информационни и комуникационни технологии• Възобновяеми източници на енергия и енергоспестяващи технологии• Материалознание и нанотехнологии

От друга страна, могат да бъдат изведени научните области, които имат отражение върху качеството на живот и гарантират устойчиво развитие и които, поради своето естество и значение, са важни не само за сегашните, но и за бъдещите поколения. Това са:

- **Екология, климатични промени, биоразнообразие и биологични ресурси**
- **Културно-историческо наследство, национална идентичност и социална среда**

С оглед повишаване на иновативността на българската икономика, на капацитета за усвояване на научни резултати и постигане на по-значим икономически ефект държавата ще съфинансира проекти на бизнеса за научни изследвания и разработки, които да бъдат непосредствено прилагани в производствения процес. На тази основа би могъл да бъде обособен един, условно наречен, динамичен научен приоритет:

- **Научни изследвания в подкрепа на силната и работеща българска индустрия**

Важно е да се подчертае, че определените научни области са дефинирани като общонационални приоритети. Това е принципно нов подход спрямо съществуващата досега практика да бъдат определяни приоритетни области на ниво ведомство или научна организация. Националните научни приоритети отразяват политическата воля и намерения за стратегическото развитие на страната през следващите години. Те са определени след дискусия с участието на представители на научната общност и бизнеса.

Приоритетните научни области ще получават засилено финансиране от бюджета, като към 2014 г. поне 2/3 от публичните средства за наука ще се влягат в тях, а към 2019 г. този дял ще нарастне на 3/4. Средствата ще бъдат влягани за укрепване и изграждане на институции, развитие на научната инфраструктура, привличане на висококвалифицирани и мотивирани учени и др. Съветът за научни изследвания и иновации ще разработи и специални програми за насърчаване на научните изследвания във всяка област не по-късно от година след конституирането му. Тези програми ще включват конкретните мерки за развитие на научната област. През 2014 г. Съветът за научни изследвания и иновации ще организира изготвянето на анализ на ефективността на научната политика в приоритетните научни области.

Определянето на приоритети не означава, че държавата се оттегля от финансирането на другите научни области. Акцентът в развитието ще бъде върху приоритетните области, като успоредно с тях ще се правят поддържащи усилия в

останалите научни области в съответствие с разбирането, че науката освен икономическо измерение, има и важно общокултурно значение.

2. Финансиране на науката

Цел:

Увеличаване на средствата за научни изследвания и иновации и въвеждане на модел на финансиране, стимулиращ конкуренцията и развитието

Индикатори:

- Размер на разходите за научноизследователска и иновационна дейност като % от БВП, в т. ч. общи разходи; публични разходи; разходи от небюджетни източници; разходи за научноизследователска дейност на висшите училища;
- Съотношение между институционалното и проектното финансиране на научните изследвания и иновациите;
- Съотношение на разходите за научни изследвания спрямо разходите за текуща издръжка в научните организации;
- Относителен дял на разходите за приложни изследвания.

Основно предизвикателство пред България е не просто да увеличи средствата за наука, така че да преодолее изоставането си спрямо средните показатели за ЕС, но и да въведе такъв финансов модел, който, чрез ефективност на разходите, да стимулира конкуренцията между научните институции и на тази основа да допринесе за повишаване на качеството. За постигане на тези цели през следващите години публичните разходи за научни изследвания и иновации ще бъдат увеличавани системно до достигане на средното равнище за ЕС. През 2010 г. те ще представляват не по-малко от 0,6 % от БВП, а към 2014 г. ще достигнат 1 %. Заедно с финансирането от небюджетни източници разходите за научноизследователска и иновационна дейност ще достигнат равнище от 1,3 % от БВП до 2014 г. и до 1,8 % от БВП до 2019 г. Структурата на икономиката у нас, включваща значителен брой МСП с неголям или отсъстващ потенциал за научноизследователска дейност, както и очакванията за икономическото развитие на страната през следващите години, предполагат държавата

да запази водеща роля в процеса на осигуряване на средства за развитие на науката. В същото време ще бъдат положени сериозни усилия за стимулиране на бизнеса да инвестира в научни изследвания и иновации (т. 7).

Финансовите средства, които се разпределят на основата на проектен принцип, ще са не по-малко от 50 на сто от общите бюджетни разходи до 2011 г., а към 2014 г., чрез по-ускорено увеличаване на разходите за финансиране на научни проекти, те ще надвишат размера на институционалното финансиране, достигайки 60 % от общите публични разходи.

Наличието и размерът на институционалното финансиране ще бъде обвързано с научните резултати. За тази цел ще бъде въведена периодична независима оценка на качеството на научните изследвания (т. 5). Наред с оценката, научните звена (в това число и висшите училища), които получават институционална субсидия за научни изследвания от бюджета, ще разработват три-петгодишни научни програми, в които посочват за извършването на какви дейности и за постигането на какви резултати ще бъдат разходвани средствата. Въз основа на утвърдените научни програми ще бъдат сключвани договори за финансиране с правителството. Анализът на изпълнението на предходния договор ще бъде важно условие за предоставяне на финансиране за следващ период. Първите договори ще бъдат сключени през 2011 г., а през 2014 г. моделът ще бъде въведен за всички научни институции.

Ще продължи и ще бъде разширена практиката за провеждане на информационни кампании и обучения за повишаване на капацитета на научните колективи за усвояване на средства по националните и европейски програми, в т. ч. рамковите програми за научни изследвания и структурните фондове на ЕС.

Ще бъде провеждана целенасочена политика за развитие на изследователския капацитет на висшите училища чрез концентрация на средствата във висшите училища със сериозен научноизследователски потенциал. Конкретните мерки са разгледани в т. 3, посветена на институционалната система.

С оглед постигане на съгласуваност на политиките в областта на иновационното развитие и интегрирането на приложните научни изследвания в иновационния процес, както и за предотвратяване на евентуално дублиране на дейности и програми, ще бъде създаден механизъм за координация на усилията на държавните органи с правомощия в областта на изследванията и иновациите. Само по този начин би могла да се начертае единна национална визия за превръщането на българската икономика в икономика, основана на знанието. Такъв механизъм би могъл да се реализира чрез създаването и

функционирането на Съвет за научни изследвания и иновации, ръководен от министър-председателя, в който ще бъдат представени както публичните институции, отговорни за осъществяване на националната политика в областта на науката и иновациите, така и научните структури и бизнесът. Съветът ще организира извършването на мониторинг, анализи и оценки на системата на научните изследвания и иновациите, ще предлага промени в съществуващите мерки и инструменти и въвеждането на нови инструменти. За постигане на максимална съгласуваност и по-голяма ефективност на финансовите инструменти за стимулиране на научните изследвания и иновациите ще се премине към интегриране на средствата за проектно финансиране в единен институционален механизъм – Национален фонд за научни изследвания и иновации.

3. Научноизследователски институции

Цел:

Изграждане и утвърждаване на научноизследователски институции, структури и мрежи с капацитет да извършват научни изследвания и да създават иновации на европейско и световно равнище

Индикатори:

- Брой звена с дял на проектното финансиране над 50 на сто спрямо общия брой на научните звена;
- Брой изградени университетски научноизследователски комплекси;
- Процент на одобрените проекти, подадени от съвместни научни колективи, спрямо общия брой на одобрените проекти;
- Брой изградени национални научни мрежи;
- Брой звена, участващи в европейски и световни научни мрежи.

Важен акцент в политиката за развитие и повишаване на ефективността на научните изследвания и иновациите е създаването на достатъчно стимули за консолидиране на научноизследователските структури и на научния потенциал. Целта е чрез обединяване на финансови ресурси, инфраструктура и изследователски състав да се изградят и утвърдят силни научноизследователски звена, които са

конкурентоспособни и с капаците да извършват качествени научни изследвания на европейско и световно равнище. Това ще бъде постигнато преди всичко чрез мерките за промяна в модела на финансирането на научните изследвания на основата преди всичко на качеството на създаваната научна продукция.

Финансово ще бъде подкрепено и създаването на трайни институционални връзки между висши училища и други научни звена чрез създаване на функционален принцип на университетски научноизследователски комплекси на основата на сключени споразумения. До 2014 г. ще бъде подкрепено изграждането на поне три такива комплекса, а до 2019 г. техният брой ще бъде увеличен на пет. Тези комплекси ще бъдат изградени около водещи висши училища, осъществяващи научноизследователска дейност в приоритетни научни области и отговарящи на определени критерии, между които: брой проведени докторантури и процент на докторантите, които са защитили в срок дисертационния си труд, спрямо общия брой на докторантите; участие на студентите и докторантите в научноизследователската дейност, която ще осъществяват университетските изследователски комплекси; брой одобрени проекти по национални и по европейски и международни научни програми; относителен дял на привлечените средства за научни изследвания; брой публикации в реферирани научни издания и издания с импакт фактор спрямо общата публикационна активност; място в международни рейтинг-скали; наличие на курсове и програми, преподавани на чужд език, и техният дял в общото обучение и др. Тази мярка ще осигури насочване на ресурсите към структури, които имат и потенциала, и реално развиват научноизследователска дейност, в която активно участват и студенти и докторанти. Наред с това, ще бъдат създадени условия за повишаване на изследователския капацитет на висшите училища, което ще рефлектира и върху качеството на обучението, а оттам – върху престижа на университетите и тяхната конкурентоспособност в международен мащаб. Друг ефект ще бъде предотвратяването на дублирането на функции и дейности, осъществявани понастоящем от различни звена, работещи в условията на нездравословна конкуренция.

Около водещи научни институции, отговарящи на посочените по-горе критерии, ще бъдат изградени центрове за върхови научни постижения, извършващи висококачествени научни изследвания с интердисциплинарен характер в приоритетните научни области. Тяхната дейност ще бъде естествено продължение на дейността на вече изградените центрове за върхови научни постижения, финансирани по линия на европейските научноизследователски програми.

Чрез инструментите на програмното финансиране ще продължи насърчаването на създаването на съвместни научни екипи между учени от различни висши училища и между учени от висши училища и научни организации. Изграждането на иновативни научни центрове (т. 4) също ще способства за засилване на връзките между учените от различни научни организации.

Ще бъде отделено внимание и на изграждането и развитието на национални научни мрежи, в които научна информация, знания и технологии се обменят свободно. Предвижда се до 2014 г. да бъдат създадени поне две национални научни мрежи, а до 2019 г. техният брой да достигне пет. От капацитета и функционалните характеристики на тези мрежи, както и тяхната обвързаност с европейски и световни научни мрежи, до голяма степен зависят възможността и интензитетът на провежданите съвместни и интердисциплинарни научни изследвания и постигането на по-значими приложни резултати.

Ще бъдат предприети стъпки, насочени към известна децентрализация на финансирането на научноизследователската дейност в научните организации с оглед осигуряване на повече възможности за развитие на научните изследвания и търсене на пътища за пазарна реализация на постигнатите резултати.

С оглед осигуряване на по-голяма прозрачност и стабилност в дейността на научните организации те ще разработват собствени стратегически/програмни документи за развитие на научните изследвания.

4. Научна инфраструктура

Цел:

Подобряване на състоянието на материалната база и оборудването в научноизследователските институции и структури с оглед създаване на условия за осъществяване на качествени научни изследвания

Индикатори:

- Брой звена със съвременна инфраструктура и научно оборудване в приоритетните научни области спрямо общия брой на научните звена;
- Брой иновативни научни центрове в приоритетни научни области;
- Брой електронни бази данни с осигурен достъп за учените.

Държавата ще подпомага осигуряването на съвременна инфраструктура и научно оборудване във водещи научни звена, развиващи приоритетните научни области. Водещите научни звена ще бъдат определени на основата на независима международна оценка. Основно изискване ще бъде оборудването и инфраструктурата, осигурени на тези звена с бюджетни средства, да бъдат достъпни за научни колективи, научни институции, звена за изследователска дейност към предприятията, включително за практическо обучение на студенти и докторанти.

В някои от приоритетните научни области ще бъдат изградени иновативни научни центрове включително извън столицата (в т. ч. към висшите училища и научните организации). В тях държавата ще концентрира финансови ресурси, съвременна научна апаратура и оборудване, необходима за провеждането на висококачествени и интердисциплинарни научни изследвания предимно с приложна стойност. Центровете ще дадат възможност за привличане на динамични колективи от различни институции, които да работят за решаването на важни проблеми, като ресурсите за това ще се предоставят на конкурсен принцип. Достъп до тези центрове ще имат и бизнес структури, които да поръчват определени разработки, както и да получават висококвалифицирани или иновативни услуги. За допълнителна подкрепа на научните колективи и бизнеса в центровете ще бъдат осигурени висококвалифицирани специалисти, обслужващи научната апаратура. До 2014 г. ще бъде изграден един такъв център, а до 2019 г. техният брой ще нарастне на три.

Държавата ще гарантира равен достъп на всички университети и научни организации до електронни бази-данни, които са съществен елемент от научноинновативната политика. Още през 2009 г. ще бъде предоставен достъп на учените във всички висши училища и научни организации до поне две световни електронни бази-данни за научна информация.

Ще бъде приета разработената национална пътна карта за развитие на научна инфраструктура, в която е предвидена възможност елементи от нея да станат част от европейските приоритетни инфраструктурни проекти. До момента България участва в подготвителната фаза на пет европейски инфраструктурни проекти. Ще бъдат положени усилия към 2019 г. България да увеличи сериозно своето присъствие в такива проекти.

С тези мерки държавата ще подпомогне създаването и поддържането на научни инфраструктури на световно ниво, съсредоточени предимно в приоритетните области, с осигурен достъп на изследователи и колективи от различни научни организации.

5. Политика по отношение на учените

Цел:

Осигуряване на научноизследователската и иновационната дейност с необходимите в съответствие със стандартите на ЕС висококвалифицирани и мотивирани изследователи

Индикатори:

- Брой учени на 1000 души от населението в трудоспособна възраст;
- Брой лица с образователна и научна степен „доктор” на 1000 души от населението в трудоспособна възраст;
- Брой студенти, завършващи годишно природни и инженерни специалности спрямо общия брой дипломирани;
- Средно възнаграждение на учените спрямо средната работна заплата в публичния сектор;
- Възрастова структура на учените.

За да се развият ефективно, научноизследователската и иновационната дейност трябва да бъдат обезпечени не само с необходимите финансови ресурси, но и с достатъчно висококвалифицирани учени, които разполагат с подходящи условия и имат висока мотивация да извършват качествени научни изследвания на европейско и световно равнище. За постигане на тази цел държавата ще провежда по-ефективна политика, насочена към повишаване на икономическия и общия социален статус на учените и към създаване на атрактивни условия за научна дейност, които да им дават достатъчна доза професионално самочувствие. В съчетание, предвидените по-долу мерки ще доведат до увеличаване на общия брой на учените, като целта е този брой, в това число преподавателите във висшите училища, до 2019 г. да достигне средните европейски равнища. За прецизно изчисляване на тези стойности ще бъде изработена

единна национална методология за определяне на броя на учените, заети във висшите училища и научните организации. България ще заеме активна позиция и в различни европейски формати ще постави въпроса за хармонизация на националните методологии с оглед осигуряване на по-голяма съпоставимост на националните статистики относно броя на учените.

През следващите години възнагражденията на учените ще бъдат поетапно увеличавани до достигане на не по-малко от удвоения размер на средната заплата в публичния сектор към 2014 г. В рамките на една научна институция индивидуалните възнаграждения на учените следва ще се определят на основата на разработена от самата институция система за диференцирано заплащане, основен компонент на която ще бъде отчитането на постигнатите резултати. Учените, участващи в научни екипи, ще бъдат допълнително стимулирани чрез възможността да получават възнаграждение от средствата по спечелените проекти, като размерът на това възнаграждение ще се увеличава, ако в екипа участват докторанти и млади учени. Целта е по този начин да бъдат насърчавани онези изследователи, които проявяват активност и работят по определени научни задачи за постигане на конкретни научни резултати.

Ще продължи дейността за подпомагане на участието на български научни колективи в международни и европейски програми и инициативи чрез прилагане на схеми за непряка бюджетна подкрепа.

Политиката по отношение на учените ще отчита не само негативните последици, свързани с явлението отлив на учени, но и шансовете, които то крие, за използване на потенциала на учени, придобили висока квалификация и опит в институции на световно равнище (т.нар. „brain circulation”, „brain investment”). Затова държавата ще стимулира по-активно завръщането на висококвалифицирани български учени, работещи в научни институции в чужбина, както и привличането на чуждестранни учени, включително чрез предоставяне на допълнителни средства на организациите, които ги наемат.

Специално внимание ще бъде отделено за привличане и задържане на младите и талантили хора в науката. На младите учени ще бъде предложен привлекателен социален пакет, включващ възможности за настаняване в общежитие, за получаване на стипендии, подпомагане на участието им в научни форуми и др. За целта още през 2009 г. ще бъдат отделени средства и ще започне изграждането на академично градче, в което младите учени и техните семейства да бъдат настанявани при облекчени условия. Ще продължат и ще се доразвият програмите, по които на проектен принцип активни

млади учени получават подкрепа – докторантски и постдокторантски стипендии, финансиране на участието в международни конференции, осигуряване на средства за публикации в реферирани списания и др.

От особено значение за развитието на научноизследователските институции е професионалното развитие на младите учени. Освен предоставянето на повече финансови средства за обезпечаване на провеждането на докторантурите, ще бъдат предприети действия от нормативен и организационен характер за повишаване на успеваемостта при подготовката и защитата на дисертационните трудове, така че броят на лицата с образователна и научна степен „доктор“ да бъде увеличен до средните показатели за ЕС към 2019 г. Дисциплинираща и стимулираща роля в това отношение би имало въвеждането на срок, в рамките на който назначените на научна длъжност лица без научна степен да разработят и защитят дисертационен труд. Ще бъде създадена нормативна възможност за провеждане на докторантура и на проектен принцип. Предвижда се режимът на докторантурата да бъде усъвършенстван, като до 2014 г. поетапно се премине от изцяло „държавна поръчка“ към приоритетно проектно финансиране. С оглед усъвършенстване на условията за професионално израстване на младите учени, притежаващи образователна и научна степен „доктор“, нормативно и организационно ще бъде уредена постдокторантурата.

Друга важна мярка е въвеждането на динамичен модел на кариерно развитие, който дава ясна перспектива за научното израстване. Новият модел ще се основава на следните принципи:

- „Отпушване“ на системата чрез засилване на диспозитивното начало и значително опростяване на процедурите.
- Известна децентрализация на процедурите при запазване на държавната гаранция за качество, изразяваща идеята за баланс между гъвкава система и необходимост от външен контрол.
- Прозрачност и обективност на системата и отговорност на лицата, от които зависи изходът на процедурите.
- Стимулиране на научните изследвания с интердисциплинарен характер.

За да се повиши отговорността за качеството на извършаната дейност и създадат стимули за непрекъснато усъвършенстване на учените, не по-късно от 2010 г. ще бъдат въведени срочни договори за заемане на някои научни длъжности (в това число

длъжности във висшите училища), продължаването на които ще зависи от резултатите от проведена задължителна атестация.

Новият модел на кариерно израстване ще бъде уреден в нов закон, който ще отмени действащия Закон за научните степени и научните звания.

Ще бъдат осигурени възможности за финансиране на разходите за публикуване в реферирани издания и издания с импакт фактор проектен принцип.

Като резултат от въвеждане на комплекса мерки не само по отношение на учените, но и мерките за подобряване на условията за развитие на научноизследователската дейност (преди всичко за развитие на научноизследователските институции и научните инфраструктури) през следващите години се очаква прекъсване на негативната тенденция за застаряване на научния състав и ще стане възможно подобряването на възрастовия профил на учените.

Държавата ще продължи и разшири кампанията за популяризиране на достиженията на българската наука, както и за стимулиране на учените, постигнали национално и международно признание.

6. Система за оценка на качеството

Цел:

Изграждане и поддържане на ефективна независима система за оценка на качеството на научната дейност⁷

Индикатори:

- Процент на институциите и звената, преминали международна оценка, спрямо общия брой на научните институции и звена;
- Процент на институциите с функционираща система за вътрешна оценка спрямо общия брой на научните институции;

⁷ В стратегията понятието „оценка на качеството” не включва оценката на учените, която те получават в процедурите за даване на научни степени и научни звания, който проблем е засегнат при разглеждане на мерките, формиращи политиката по отношение на учените. Тук се имат предвид оценката на дейността на научните звена, както и на ефективността на научната политика и отделни научни програми и проекти.

- Брой публикувани доклади за резултатите от проведената международна и вътрешна оценка;
- Процент на институциите, получили допълнително финансиране въз основа на добра международна оценка, спрямо общия брой на научните институции.

Въвеждането на ефективна система за оценка на качеството на научноизследователската дейност е компонент на всяка модерна и ефективна научна политика. Тази система позволява да се наблюдава процесът на усвояване на средствата, равнището на изпълнение на научните задачи и резултатите от научната дейност. Оценката е важна, защото дава възможност държавата да анализира доколко ефективна е научната политика и да набелязва мерки за нейното усъвършенстване на основата на съпоставимост и съизмерване на качеството на научноизследователската дейност със световните и европейските стандарти. Наред с това, предприятията биха могли да се опрат на тази оценка и да потърсят форми за сътрудничество с определени научноизследователски структури. Оценката позволява научните организации на свой ред да формулират бъдещите си научноизследователски цели и да оптимизират дейността си. Чрез оценката на качеството на изследванията се гарантира публичност и прозрачност при разходването на публичните средства и възможност за целенасочена обществена дискусия по основните въпроси на националната научна политика.

Системата за оценяване на качеството на научните изследвания ще включва както независимо международно оценяване в съответствие с водещите модели и стандарти за оценяване на научната дейност, така и вътрешна институционална оценка, която освен като вътрешен коректив и система за самоконтрол, ще има за задача и да подпомага осъществяването на международната оценка.

Системата за международна оценка на качеството ще се основава на следните основни принципи:

- Периодичност – научните институции се оценяват на всеки три-пет години;
- Обективност (независимост) – оценяването се осъществява от екипи, включващи независими международни експерти;
- Надеждност – установените водещи модели на оценъчна методология стъпват върху обективни показатели, които се подават на количествено измерване, и са достатъчен брой, за да се установи действителното ниво на осъществяваната научноизследователска дейност;

- Диференциация – в съответствие с възприетата методология на оценяване се прилагат различни измерители за фундаменталните и приложните изследвания, както и за различните типове наука – хуманитарни, социални, природни, математически, технически;

- Публичност – резултатите от оценката са публични и се оповестяват на Интернет страницата на съответната научна организация, както и на страницата на Министерството на образованието и науката.

До края на 2014 г. всички институции, осъществяващи научноизследователска дейност, ще преминат първа международна оценка за качеството на осъществяваната от тях дейност.

Наред с това, до края на 2011 г. всички научноизследователски звена ще изградят стандартизирани системи за вътрешна оценка, които задължително включват поне следните основни показатели:

- Общ брой присъдени степени “доктор” за оценявания период и съотношение на лицата с тази степен към общия брой учени, заети в организацията;

- Дял на привлечените средства от бюджетни и небюджетни източници спрямо получената институционалната бюджетна субсидия;

- Брой публикации в реферирани издания и патенти за оценявания период спрямо общата публикационна активност;

- Брой привлечени чуждестранни учени, извършвали научна дейност в институцията за повече от 1 месец, включително средна продължителност на престоя им.

Резултатите от проведеното международно оценяване, както и отказът от участие в такова оценяване, съответно липсата на система за вътрешна оценка, ще се отразява на финансирането на институцията (както на предоставяното по линия на бюджета, така и на възможностите за участие в програми за финансиране на научни изследвания на проектна основа).

Ще продължи установената от фонд „Научни изследвания” практика за оценка на проектите от международни рецензенти.

Освен изброените по-горе мерки, Съветът за научни изследвания и иновации ще изгражда Форсайт екипи от експерти (национални и международни) за оценка на научната политика и развитието в приоритетните научни области.

7. Взаимодействие между науката и бизнеса

Цел:

Създаване и поддържане на подходяща нормативна, финансова и институционална среда, насърчаваща партньорството между науката и бизнеса

Индикатори:

- Брой фирми, развиващи корпоративна наука, спрямо общия брой на фирмите и брой стартиращи иновативни фирми спрямо общия брой стартиращи фирми;
- Процент от БВП, създаван от високотехнологични фирми, пазарен дял на високотехнологичните фирми и брой на заетите във високотехнологични производства спрямо общия брой на заетите;
- Брой научни проекти, реализирани от научни колективи в партньорство с бизнеса, спрямо общия брой на проектите;
- Брой и пазарна капитализация на рисковите фондове, инвестиращи във високи технологии и права на интелектуална собственост;
- Брой защитени патенти и промишлени дизайни на 1 млн. души от населението.

Силните и устойчиви връзки между науката и бизнеса са в основата на развитието на икономика, основана на знанието. Независимо че инвестициите в науката, както във всяка друга дейност, са въпрос главно на общо състояние на икономическата среда, държавата трябва да въведе адекватни организационни и финансови инструменти, насърчаващи бизнеса да влага средства в научни изследвания и иновации, а научните институции – да търсят пазарна реализация на своите научни продукти. Ефективната иновационна система предполага развитие на корпоративна наука, както и интензивно и трайно партньорство между научните институции и бизнеса.

Постигането на тези цели не би могло да бъде трайно и ефективно в дългосрочен план с прилагането на административни мерки и пряко ангажиране на държавата. Тя би могла да насърчи този процес, като създаде подходящата среда и необходимите медиатори, които да срещат науката и бизнеса. Възможна форма на посредничество са познатите в света трансферни центрове с двупосочно действие – наука-бизнес и бизнес-

наука. Такива структури биха могли да бъдат звена на регионални научни центрове, създадени с участието на висши училища, научни организации и представители на бизнеса.

Държавата ще осигурява финансова подкрепа на стартиращи фирми, основани на високотехнологични научни разработки (spin-off). За тази цел ефективно ще бъдат използвани различни инструменти за рисково финансиране – венчърни фондове, гаранционни фондове и др.

До 2011 г. ще бъде създаден поне един рисков фонд с държавно участие, който ще инвестира в акции и дялове на високотехнологични стартиращи фирми, както и в права на интелектуална собственост, като по този начин поема част от риска на фирмата внедрител. Фондът ще се създаде като публично дружество, което функционира с бюджетни и привлечени средства. Практиката не само в САЩ, но и в някои по-малки държави, показва убедително, че тези фондове са изключително ефективно средство за внедряване на иновации и високи технологии в съвременната сложна конкурентна пазарна среда, като при това гарантират добра средна норма на печалба.

За да се стимулира частната инициатива за рисково финансиране на високотехнологични и иновативни предприятия, ще бъде създадена схема за поемане от държавата на част от риска на инвеститора. От тази схема ще могат да се възползват на конкурентен принцип частни рискови инвеститори, които отговарят на определени условия.

Ефективно ще се използват и ще се доразвият гаранционните схеми, прилагани от Българската банка за развитие, за подпомагане на иновативни МСП.

Чрез инструментите на програмното финансиране ще продължи поощряването на съвместното участие в проекти на научни звена и предприятия.

Научните звена, създадени от бизнеса и развиващи корпоративна наука, ще бъдат подкрепяни, включително чрез инструментите и механизмите на държавното финансиране. Ще бъде създадена възможност тези звена да кандидатстват, включително самостоятелно, за проектно финансиране от Фонд „Научни изследвания”, както и за съфинансиране по европейски и международни научноизследователски програми. При определени условия научните звена към предприятията ще могат да получават финансиране от бюджета и на основата на разработени и одобрени научни програми и сключване на договор с правителството.

Чрез Националния фонд за научни изследвания и иновации ще продължи и ще бъде разширено прилагането на мярката за финансиране на разходите за регистрация на патенти и ще бъдат създадени възможности за финансиране на поддръжката на международни и европейски патенти.

С оглед повишаване на иновационния капацитет на предприятията ще бъдат създадени проектни схеми за стимулиране получаването на научни степени на лица, заети в предприятия.

Доколкото иновациите почиват на капацитета, уменията и креативността на учените, но също така и на фирменото поведение, е необходимо развитие на предприемаческата политика и култура. Ще продължат да се развиват центровете по предприемачество, изградени към различните университети.